

ONA TILI VA ADABIYOT FANINI O'QITISHDA YANGI INTERFAOL METODLARDAN KO'CHIRISH

G'ijduvon tuman 1-son Politeknikumi

Barnayeva Shahlo Baxtiyorovna

Fan: Ona tili va adabiyot

barnayevashahlo@gmail.com

+99-890-611-65-90

Anotatsiya: Ushbu maqola ona tili va adabiyot fanini o'rganish jarayonida zamonaviy interfaol metodlaridan foydalanish ta'lim darajasini oshirishni qayd etishdagi o'r va ahamiyatiga bag'ishlangan. Maqolada interfaol usullarning o'quvchilarning bilim olish darajasiga, ijodiy fikrlash jarayoniga va o'quv jarayoniga bo'lgan harakatiga ta'siri keng yoritiladi. Guruh ishi, ta'limiy ta'lim, kompyuter texnologiyalari, o'yin va boshqa metodlarning amaliy qo'llab-quvvatlash o'zbek adabiyoti va til o'qitish kontekstida misollar asosida tahlillar. Ushbu metodlarni qo'llashda o'qituvchilar duch kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularning yechish yo'llari ham ko'chirish. Maqola umumta'lim maktablari o'qituvchilari, ta'lim sohasi mutaxassislari va pedagogik tadqiqotchilar uchun foydali manba sifatida foydalanish mumkin.

Kalit so'zlar: interfaollar, ona tili o'qitish, adabiyot ta'limi, metodik texnologiya, o'yinlashtirish, loyihaviy ta'lim, guruh ishi, ijodiy fikrlash, ta'lim.

Kirish

Ona va fanni o'quvchilarda milliy tilni mukammal o'zlashtirish, balki adabiyotlarni chuqurlashtirish, shuningdek, adabiyotlarni chuqurlashtirish, ijodiy fikrlash qobiliyatini yaratish. An'anaviy ta'lim usullari, masalan, o'qituvchining monologik dars o'tishi yoki o'quvchilarning faqat darslik matnlarini o'qishi ko'pincha o'quvchilarning ko'rib chiqish susaytiradi va hisobot faol ishtirokini cheklaydi. So'nggi ta'lim interfaol metodlarning joriy etilishi o'quv jarayonini yanada samarali va jozibador qilmoqda. Bu metodlar o'quvchilarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirib, mustaqil fikrlash va mehnat faoliyatini rivojlantiradi.

Maqolaning asosiy maqsadi ona tili va adabiyot darslarida interfaol metodlarning qo'shimcha asoslari, ta'lim va ta'lim natijalarini o'zbekcha tahlil qilish tizimidir. Ushbu usullarni amaliyotga joriy qilishda duch kelinadigan va ularni tozalash yo'llari ham yetkazib berish. Maqola o'qituvchilarga zamonaviy usullarni qo'llashda yo'l-yo'riq berish ta'lim jarayonini yangi bosqichga ko'tarishga xizmat qiladi.

Interfaol metodlarning va tekshiruvlar

Interfaol metodlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, o'qituvchi va o'quvchining o'zaro bog'liqliklarini mustahkamlashni va o'quv jarayonini

dinamik tarzda tashkil etishga yordam berish usullaridir. Bu metodlarning huquqli o'quvchilarni bilimni passiv qabul qilishdan, uni faol ravishdagi o'z kuchiga va qo'llovchi sub'ektga sifatdir. Interfaol usullarni o'quvchilarning motivatsiyasini qayta ishlash, darsni qiziqarli ishlab chiqarish va ijodiy, tanqidiy va hal qilishni ko'rib chiqishni rivojlantiradi.

Interfaol metodlarni hisobga olgan holda umumlashtirish mumkin:

- **O'quvchilarning faolligini:** Interfaol usullar o'quvchilarni dars jarayoniga jalb qilib, mustaqil fikrlashini rag'batlantiradi.

- **Hamkorlikni rivojlantirish:** Guruh ishi va jamoaviy hamkorlik orqali o'quvchilar bir-biri bilan hamkorlik qilish o'rganadi.

- **Individual ovqatlanish:** Har bir o'quvchining yordamiga mos transport vositalari berish mumkin.

- **Zamonaviy texnologiyalarni integratsiyalash:** Raqamli ishlab chiqarish orqali ta'lim jarayoni yanada jozibador va samarali bo'ladi.

Ona va adabiyot fan interfaol metodlarning qo'l ostidagi o'quvchilarga tilni amaliy kontekstda o'rganish, adabiyot asarlarni chuqur tahlil qilish va o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkonini beradi. ishlab chiqarish ushbu metodlarning asoslari va amaliy qo'shimcha kengroq yoritiladi.

Interfaol metodlarning qo'llab-quvvatlash

Guruh ishi va jamoaviy suhbatlar

Guruh ishi o'quvchilarga adabiy asarni birgalikda tahlil qilish, o'z fikrlarini baham ko'rish va boshqalarning nuqtai nazarini tinglash qiladi. Bu usul o'quvchilarning kommunikativ ko'rinishini rivojlantirishga qaratilgan va tanqidiy fikrlash haqida. Masalan, Alisher Navoiyning "Xayrat ul-abror" asarini o'rganishda "Xabar o'rgandim" yoki bo'linib, aniq bir guruh asarning dostonini o'rganadi (masalan, "Hayrat ul-abror "Sabr ul-axror"). Guruhlar asarning mavzusi, g'oyasi, personajlari va mahoratini tahlil qilib, sinf oldida qisqa taqdimot qiladi.

Bunday faoliyat o'quvchilarga jismoniy adabiy asarni chuqur o'rganish, balki jamoada ishlash, harakatni taqsimlash va o'z fikrlarini mantiqiy ifoda etishni o'rgatadi. Guruh ishining ishlab chiqarish bo'lishi uchun o'qituvchini tashkil qilish, o'quvchilarning rasmlarini olishi aniq mahsulotni va muhokama jarayoni nazorat qilish zarur.

Bundan tashqari, "rol o'ynash" usuli ham guruh ishlashida samarali bo'ladi. Masalan, o'quvchilar "O'tgan kunlar" romanidagi personajlar (Otabek, Kumush yoki Zaynab) roliga muhokama o'tkazish, asar voqealarini turli nuqtai nazardan tahlil qilish mumkin. Bu usul o'quvchilarning empatiya va tasavvurini rivojlantiradi.

Loyihaviy ta'lim

Loyihaviy ta'lim o'quvchilarga mustaqil tadqiqot olib borish, ma'lumotlarni tahlil qilish va ijodiy echimlar topish imkonini beradi. Bu metod talabalarning mas'uliyatini qayta va ularning real hayotiy muammolariga mos ishlab chiqarishlarni ishlab chiqarishga undaydi.

Ona tili va adabiyotlarining darslarida ta'limning bir misoli sifatida “O'zbek xalq ertak zamonaviy talqini” loyihasini keltirish mumkin. O'quvchilarga bo'linib, o'zbek xalq ertaklarini o'rganadi, hujjat tuzilishi, personajlari va axloqiy g'oyalarini tahlil qiladi. Keyin ushbu ertaklarni zamonaviy kontekstga moslashtirib, masalan, ertakni qisqa videofilm, komiks yoki zamonaviy hikoya qayta ishlab chiqariladi. Loyiha yakunida o'quvchilar o'z ishlarini sinf oldida taqdim qiladi va muhokama qiladi.

Bunday o'quvchilarga adabiyotni faqat o'qish bilan cheklanmay, uni ijodiy tarzda qayta talqin qilish yaratadi. O'quvchilarda tadqiqot ko'rinishini shakllantiradi, ularni ma'lumot manba tanqidiy harakatga o'rgatadi va jamoaviy ishlashni rivojlantirish. O'qituvchi ko'rsatuv jarayonida o'quvchilarga yo'l-yo'riq qilishi, lekin sudning mustaqilligini cheklamasligi mumkin.

Raqamli texnologiya

Zamonaviy ta'limda texnologiya o'quv jarayonini yanada jozibador va samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Ona tili va darslarida kompyuter platformalar, masalan, Kahoot, Quizlet, Google Forms yoki Padlet kabi qo'llanmadan yuklash o'quvchilarining adabiyotini yuklash va bilimlarini tezkor yordam beradi.

Masalan, o'qituvchi “Abdulla Qodiriy ijodi” mavzusida Kahoot platformasida viktorina tashkili mumkin. Savollar as syujeti, personajlari, ijodiy yoki muallifning hayoti bilan bogliq bo'lishi mumkin. O'quvchilar smartfon yoki kompyuter orqali Viktorinada ishtirok etib, o'z bilimlarini sinovdan o'tkazadi. Bu usul darsni o'yin bilan bo'yitadi va o'quvchilarning faolligini qayta. virtual adabiy muzeylar, onlayn kutubxonalar va interfaol ta'lim resurslari o'quvchilarga adabiyot olamiga chuqurroq kirib boradi. Masalan, o'quvchilar O'zbekiston Milliy kutubxonasining hisob resurslari orqali Alisher Navoiy yoki Chingiz Aytmatov asarlari bilan tanishish, hujjatlar qo'lyozmalari yoki tarixiy hujjatlarni o'rganish mumkin.

Raqamli texnologiyalarni qo'llashda o'qituvchilar internetga ulanish, texnik jihozlarning yordami va o'quvchilarning shaxsiy tarkibiga ega bo'lishlari zarur.

O'yinlashtirish (o'yinlashtirish)

O'yinlashtirish ta'lim jarayoniga o'yin jarayonini joriy qilish orqali o'quvchilarning motivatsiyasini tuzatishning eng samarali usullaridan biridir. O'yinlar o'quvchilarda darsni uyg'otadi, qiziqarli qiladi va faol ishtirok ta'minlash.

Ona tili va adabiyot darslarida o'yinlashtirishning bir misol sifatida “Adabiy sayohat” o'yinini keltirish mumkin. O'quvchilarga bo'linib, o'zbek adabiyotidagi muhim hujjatlar va asarlar bo'yicha savollarga javob beradi. Masalan, “Alisher Navoiy qaysi asarida xalq donishmandligini ulug'lagan?” yoki “Chingiz Aytmatovning qaysi asarida ekologik muammolar yoritilgan?” kabi savollar beriladi. To'g'ri javob bergan ball to'playdi. O'yin jarayonida topishmoqlar, ijodiy harakatlar (masalan, she'r narsa yoki hikoyani davom ettirish) va rol o'ynash qo'shimcha harakat.

Bundan tashqari, o'quvchilarga tili darslarida so'z boyligini belgilashi mumkin. Masalan, o'quvchilarga bir so'z beriladi (masalan, "vatan"), va ular shu so'z bilan bog'liq sinonimlar, antonimlar yoki iboralar paydo bo'ladi. Bu o'yin tilni o'rganishni qiziqarli qiladi va o'quvchilarning leksik bilimlarini mustahkamladi.

O'yinlashtirishni yaxshilash bo'lishi uchun o'yin qoidalari aniq bo'lishi, barcha o'quvchilarning ishtiroki ta'minlanishi va g'oliblanishi mezonlari adolatli belgilanishi zarur. , o'yinlar dars mazmuni bilan uzviy bog'liq bo'lishi va o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos kelishi lozim.

Interfaol metodlarni qo'llashda duch kelinadigan muammolar va echimlar
Interfaollarning ko'plab olish bo'lsa-da, ulardan amaliyotga joriy qilishda ba'zi metodlarni ishlab chiqarish mumkin. jiddiy muammolar va ularning yechish yo'llari keltiriladi:

1. **Resurslarning yetishmasligi:** Ko'plab maktablarda kompyuter texnologiyalarini qo'llash uchun zarur bo'lgan jihozlar (kompyuter, internet) yoki o'quv materiallari yetarli darajada bo'lishi mumkin.

Yechim: O'qituvchilar mavjud resurslardan samarali yuklash, masalan, smartfonlardan yoki be'qog'oz materiallardan yuklash mumkin. Login, rejalashtirishviy ta'lim va guruh kabi minimal resurs talab qilish usullariga e'tibor qaratish tavsiya etiladi.

2. **O'quvchilarning faolligi pastligi:** Ba'zi o'quvchilarning interfaol faoliyatida ishtirok etish uchun qiziqarli maslahatlar yoki uyatchan bo'lishlari mumkin.

Yechim ustoz o'quvchilarning o'quvchilarini jismoniy olib, ularga mos mashqlar berishi, muvaffaqiyatlarini rag' davolashi va xavfsizlik muhiti zarur.

3. **O'qituvchilarning tayyorgarligi:** Ba'zi o'qituvchilar interfaol metodlarni qo'llashda yetarli tajribaga ega bo'lishi mumkin.

Yechim: Malaka nazorat kurslari, o'qituvchilar uchun seminarlar va tajriba almashish platformalari tashkil etish orqali o'qituvchilarning kompetensiyasini nazorat qilish.

4. **Vaqtni boshqarish:** Interfaol metodlar ko'proq vaqt talab qilishi mumkin, bu esa dars rejasiga ta'sir qilishi mumkin.

Yechim: O'qituvchi dars rejasini oldindan puxta tashkil etish, ishlarni qisqa va aniq segmentlarga bo'lish va vaqtni samarali boshqarish kerak.

Xulosa

Ona tili va fanini o'qitishda interfaol metodlardan yuklash o'quvchilarning bilim manbalari, adabiyot ijodiy va tanqidiy imkoniyatlarini oshirish hamda darslarga bo'lgan resurslarini uyg'otishda muhim yuk ega. Guruhishi o'quvchilarga hamkorlik va aloqa ko'rinishini ishlab chiqarish, rag'bat beradi, dasturiy texnologiyalar darsni va jozibador qiladi, o'yinlashtirish esa o'quvchilarning motivatsiyasini rivojlantirish. Ushbu metodlarning yuklovchi o'qituvchining professionalligi, darsni puxta tayyorgarligi va o'quvchilarning tayyorgarligi. Shu bilan birga, interfaol metodlarni joriy qilishda duch kelinadiganlarni bartaraf etish uchun ta'lim tizimida tizimli tizimli zarur. O'qituvchilar tomonidan ishlab chiqilgan metodlarni muntazam qo'llash orqali o'quvchilarni faol

ishtirokchilarga ishlab chiqarishi, ona tili va adabiyotga bo'lgan muhabbatni va yuridik kuchini oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. To'rayeva, N. (2020). O'zbek tili va adabiyotini o'qitishda innovatsion ishlab chiqarishlar . Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Xodjayev, B. (2021). Ta'limda texnologiyani qo'llash . O'zbekiston ta'lim jurnali, 45(3), 12-18.
3. Mirzayeva, S. (2022). Interfaol ta'limlarining metodikasi . Ta'lim va innovatsiya, 10(2), 25-31.
4. Qosimova, D. (2019). Ona tili ta'limida belgilangan . Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
5. Abdullayeva, M. (2023). O'yinlashtirish orqali ta'limni rivojlantirish . Pedagogika jurnali, 12(4), 45-50.